'n Oudejaarsavond

Di-i-i-ing . . . .

Zóo klonk door de stille vestibule de bel, flauwtjes als werd zij daarbuiten door een aarzelende, schuwe hand overgetrokken.

Willem Verheul hoorde het nochtans terstond, ondanks de praatdrukte in de woonkamer, en verwonderlijk snel rees hij op, als vreesde hij, dat een ander hem eens vóór mocht zijn. Eenmaal in de gang, liep hij langzamer. Er was een zorglijke, ietwat verschrikte uitdrukking op zijn open en vroolijk gezicht gekomen. Met nerveuze stappen trad hij dan min of meer weifelend naar de deur. Een oogwenk leek hij zich te bedenken . . . . Dan opende hij.

Een ijzige luchtstroom sneed langs zijn gelaat naar binnen, en uit het donker buiten klonk een slappe, huilige stem : „Heb je wat te eten voor me, Willem ?"

Geërgerd mompelde mijnheer Verheul iets van : „Ja ik dacht wel, dat *jij* het wezen zou. Hier, ik zal je omdat het Oudejaarsavond is wat geven. Vóór het laatst. Maar je weet onze afspraak : Blijf van mijn deur."

En mijnheer Verheul woelde zenuwachtig in zijn vestzak naar wat klein geld voor den bedelaar.

„Het is zoo koud vanavond . . ." bibberde de poovere stem in het donker.

Mijnheer Verheul had de hand uit den vestzak teruggetrokken. Maar hij reikte geen geldstuk aan den bedelaar. Er was plotseling verandering in zijn houding gekomen ; alle aarzeling leek wel overwonnen.

„Kom binnen," zei hij, en wat strak en plechtig klonk het, als in gewichtige levensoogenblikken.

„Mèen je het?" beefde de stem, en eerst als mijnheer Verheul zijn woorden nog eens herhaald had, schoof de bedelaar den drempel over.

Onwillekeurig trad de andere terzijde, nu hij den laten bezoeker eens beter zag. En geen wonder. Want, o, hoe deerniswaardig was de aanblik van dezen man. Het leek de bouwval van een mensch. Een sjofel, dun jasje en broek, overal versteld en versleten, was zijn eenige beschutting tegen de kou. Een halsboord droeg hij niet, een oude pet bedekte zijn lange verwarde haren. Inktzwart als twee leege, diepe holten waren de oogen naast den grooten, beenigen neus, die het magere verschrompelde gezicht nog kleiner deed lijken. Er was zoo iets verdords en ellendigs aan deze menschelijke verschijning daar middenin de aangename, verwarmde en verlichte omgeving, dat het ook den meest verharden, den meest eigengerechtigen mensch wel aangrijpen moest. Hoeveel te meer dan Willem Verheul, die noch verhard, noch eigengerechtig heeten mocht, en.... de broer was van dezen weerzinwekkenden vagebond.

Hij ging hem voor naar de keuken, en vroeg hem daar even te wachten.

Verbaasd omdat hij binnengelaten was, zat de zwerver in de helverlichte keuken even om zich heen te kijken. Lijdzaam, met doffen blik en gebukt hoofd ging hij dan de dingen, de waarschijnlijk zonderlinge dingen, die hier ophanden waren, zitten afwachten. Hij was in zijn gewone versuftheid, den dronkaards eigen, weer teruggevallen.

Willem Verheul was weer de huiskamer binnengegaan. In den heerlijk intiemen lichtschijn der lamp zaten daar rondom de groote ronde tafel de huisgenooten : Mevrouw Verheul met haar vier kinderen, — drie bloeiende jongemeisjes, en èen flinken knaap, en de oude Mevrouw Verheul, een zeer bejaarde dame, die al heel slecht meer loopen kon, en in haar grooten leunstoel zat als in een bed. Zij had een zacht en eenigszins droevig gelaat, en moede, wat roodomrande oogen achter de glanzende brilleglazen.

Het gezelschap was in een opgetogen feeststemming. Er werd bisschopwijn gedronken en een groote taartschotel met appelbeignets stond midden op de tafel.

„Lies," zeide Willem zacht tot zijn vrouw, en hij wenkte haar om even met hem mee te gaan. Dit werd in de opgewonden pretstemming niet eens bemerkt. Alleen de oude moeder had even een ietwat onrustigen blik in de richting van de kamerdeur geworpen. Dan nam zij weer deel aan het feest, op haar lieve, ingetogen, ernstige wijze. Men kon het de bejaarde vrouw aanzien, dat zij meeleefde met de jonge levenslustige kinderen en kleinkinderen, en nochtans was er telkenmale op haar gezicht een trek van droevige verstrooidheid, als wijlden haar gedachten, ondanks de liefde, de verafgoding van allen, menigmaal buiten deze heerlijke omgeving van huiselijk geluk.

Die oude vrouw droeg dan ook een groot leed met zich om, een ontzettend groot leed, dat als een sombere schaduw was op haar bestaan. Guus, haar oudste zoon, was een nietsnut, een dronkaard, een schooier geworden ; de schande van de familie en van zijn oude moeder, die voor hem toch altijd, evenals voor haar andere kind een engel van geduld en liefde was geweest, en hem toch ook waarlijk al evenzeer het goede had voorgehouden. Haar andere zoon, Willem, was een braaf, een voortreffelijk mensch geworden ; Guus een deugniet, een . . . voor haar onverklaarbaar karakter ; walging gevoelde zij voor zijn gedrag, waarvan zij nog lang niet alle bijzonderheden wist, en o, hoe vaak en bitter had zij geschreid om dit èene kind, dat haar ontvallen was, . . . dat zoo goed als dood was voor haar, want na al wat er was geschied, hadden Wim en zijn vrouw, om haar verder verdriet te besparen, alle berichten omtrent Guus verzwegen, en alles wat haar nog maar aan dien slechten zoon herinnerde, ver van haar verwijderd gehouden. Nooit werd zijn naam in haar bijzijn genoemd ; hij mocht niet meer voor haar bestaan, zoo hadden de anderen voor haat bestwil beraamd, maar . . . . ondanks dat alles begrepen de kinderen wel aan haar droeve zwijgen en buien van neerslachtigheid, dat het groote leed nog steeds aan haar oude hart knaagde, dat zij dat èene kind niet vergeten kon, dat als een levende tak van haar was afgescheurd . . . In geen jaren had ze hem weer gezien ; tijden achtereen zwierf hij in vreemde landen, en leidde daar een ellendig leven. Den laatsten tijd zwierf hij weer in zijn geboortestad rond, bedelde langs dé huizen, of ventte met lorrige koopwaar voor de leus. Alles was door Willem en de moeder gedaan om hem tot inkeer te brengen, niets baatte. En het eind was, dat allen nu vol afschuw het hoofd van hem afwendden, zoo ze hem op straat ontmoetten. En niet slechts afschuw voor zijn persoonlijkheid bezielde hen ; niet slechts spijtigheid om de schande, die hij over de familie bracht, maar het levendigst was een gevoel van wrok tegen hem, die den ouden dag van hun beminde, hun verafgode moeder verbitterde ; hem, die haar het geluk uit haar goede, mooie leven gestolen had . . . .

En nu, ineens, zat daar de havelooze zwerver in het verwarmde en verlichte huis van zijn broer Willem . . .

Willem vertelde in de gang aan zijn vrouw dat . . . Guus dien avond hun gast zou zijn.

Verschrikt had zij hem aangestaard. „Guus?" stamelde zij, „maar weet je wel wat je doet? Ik wil hem niet in huis hebben. Denk eens aan de schande, die hij over ons gebracht heeft. En . . . wat wil je dan? . . . wat zullen de kinderen wel denken? . . . En moeder? Die zal zich doodschrikken. Maar, man, hoe komt het in je op? Wat scheelt je van avond in 's Hemels naam ? Ik wil hem niet zien. En vooral : denk aan moeder . . . Die zal het besterven . . ."

„Ik heb het juist voor haar gedaan," antwoordde Wim, „ze is den laatsten tijd weer stiller en verdrietiger dan ooit. Ze wordt ouder. Ze is den laatsten tijd veel verouderd, en verzwakt. En hoe ouder ze wordt, hoe meer ze aan hem denkt. Ik zie het aan haar blik, haar verdrietigen . . . ik weet niet . . soms vind ik het een : verwijtenden blik. Het is of ze bang is, dood te gaan vóor hem te hebben teruggezien . . ."

„Maar hij heeft haar zooveel verdriet bezorgd," hernam zij bitter, „hij heeft haar heele leven bedorven . . . . Ze spreekt toch nooit een woord over hem. Ze heeft toch nooit erom gevraagd hem terug te zien. Ze heeft òns toch, ons, die allemaal van haar houden en goed voor haar zijn. Ze houdt van òns. Het slèchte kind heeft ze zoo goed als vergeten . . . ."

„Lies, Lies," deed Wim met diepen ernst, „en als onze Frits nu later eens slecht oppassen zou, zou je hem dan ook vergeten ? . . . Neen, dat zou jij nooit. Dat zou ik nooit. En moeder zal Guus evenmin òoit vergeten. Kom, help me. Hij moet vanavond onze gast zijn. Het zal wat pijnlijk voor ons allen wezen. Maar we offeren den avond voor moeder op. Wij hebben geluk genoeg. Zij zoo weinig . . . ."

Hij sprak met zoo'n overtuiging, dat Lies gewonnen werd. Ze voelde, hoe het hier om iets hoogers, om iets mooiers ging ; dat dit oogenblik ver boven de gewone dagelijksche stemmingen was. Aarzelend, want ze had ontzettend veel moeite om haar afkeer te overwinnen, volgde ze haar man, en hielp hem aan alles wat er noodig was. Hij had de lamp in de badkamer en den geyser aangestoken, zij zocht schoon linnengoed bijeen.

„En wat voor bovenkleeren hebben we voor hem ?" praatte Wim luidop, terwijl hij met haar de groote hangkast in de slaapkamer doorzocht, „we zijn even groot, Guus en ik, we hebben altijd mekaars kleeren kunnen dragen. Geef mijn goeie grijze pak maar . . ."

„Het is nog zoo best," weifelde mevrouw.

„Ja, 'n slècht, daar heeft hij niets aan," lachte Wim.

En ze was niet zoo goed, of ze moest het hem geven. Een paar ferme laarzen was spoedig gevonden. En alles werd bij elkaar in de badkamer gebracht.

„Ziezoo," zei Wim voldaan, „ga jij nu weer naar binnen, anders bemerken ze onze afwezigheid te erg. Straks als hij zich aan het opknappen is, zal ik moeder een beetje komen voorbereiden. En dan . . . ."

Met een gelukkigen glimlach zweeg hij.

„Het zal wat wezen . . het zal wat wezen," deed Lies met tranen in de oogen. En tegelijk voegde zij er weifelend aan toe : „Als we er maar goed aan doen, man. Verbeeld je, dat het eens niet in goede aarde viel . . ."

„Laat dat maar aan mij over. Dat komt in orde," zoo bemoedigde hij haar opgetogen.

Lies ging, maar halverwege de gang kwam ze terug. „Moet hij niet wat eten ?" vroeg zij.

„Daar is voor gezorgd, lieve," zei Wim verheugd, terwijl hij haar vrindelijk op den schouder klopte, „ik heb hem flink wat brood en vleesch en een reusachtig glas melk voorgezet. Hij viel erop aan als een wolf. — Ik ben blij, dat jij er ook plezier in begint te krijgen. Zoo zie je, als je maar eens begint, schat . . . ."

Wel eenigszins verward nog, maar met een blijden glimlach op het gelaat, ging ze de huiskamer binnen.

Toen Wim de keuken binnenkwam, zag hij in èen blik, dat Guus de fiksche portie eten geheel verorberd had.

„Kom," noodde hij zijn zonderlingen gast, „dan kan je je wat opknappen."

Bevreemd volgde deze hem naar de badkamer.

„Zoo, en nu kom ik je over 'n half uurtje halen," zei hij, „alles is er. Ondergoed. Een pak. Laarzen. Je trekt alles aan. En je houdt het ook."

De onderkomen stakkerd had aldoor weifelend en verward naar zijn broer staan kijken. Nu sprongen de tranen hem in de oogen. „Ik heb het niet verdiend, jongen," zei hij met een weeke stem, „ik heb jullie altijd veel verdriet gedaan. Wil je me een hand geven, Wim, en even doen of er niets gebeurd is . . ."

„Wel wis en zeker wil ik dat. Dat is ook net mijn bedoeling Wim," zei hij, en nam de aangeboden hand en drukte die zacht.

Even stonden de mannen zóo voor elkaar, hand in hand. De twee, zoozeer van elkaar vervreemde, kinderen uit eenzelfde gezin. En het werd Wim te machtig. „Jongen," zei hij ontroerd, „jongen, verman je toch eens, probeer toch nog eens een knappen flinken kerel te worden. Het is nòg niet te laat. Als je maar eens wòu. Als je maar eens waarachtig wòu. Al deed je het alleen maar voor onze goeie moeder . . . ." Dan, zonder een antwoord af te wachten, keerde hij zich om, en liet Guus alleen.

In de huiskamer terug, zette hij zich dadelijk naast de oude vrouw, en met het hoofd dicht bij haar, begon hij een gesprek, dat hij heel behoedzaam aan, dan gaandeweg op Guus te brengen wist.

„Ik heb hem gisteren gezien," waagde hij te zeggen, als hij meende haar genoeg te hebben voorbereid.

De uitwerking was wonderlijk. Op het gerimpelde gezicht kwam even een paarsig blosje, en de oude dunne handen beefden een oogenblik op haar schoot.

„En hoe zag hij eruit ?" drong zij gretig aan.

„Niet goed, eerst niet goed," antwoordde Wim, „maar ik heb hem wat geholpen met kleeren, en zoo . . ."

„Dat had je niet moeten doen," vermaande ze heel ernstig, terwijl ze nadrukkelijk het grijze hoofd schudde, „dat had je niet moeten doen, Wim. Dat mag je niet doen tegenover je vrouw en je kinderen. Hij zal je nu weer net als vroeger gaan lastig vallen. Het was zóo net goed. Had hem nu maar niet weer aangehaald. Had hem nu maar niet weer aangehaald, jongen . . . ."

Ze sprak vol ernstige overtuiging die woorden uit, de fijne hand nochtans, die ze als om haar woorden kracht bij te zetten, op Wim's arm legde, had een liefkozend teeder gebaar, dat heelemaal met haar woorden in tegenspraak was.

Dàt ontroerde Wim uitermate.

INTIEME KUNSTAVOND.

op 14 December in park Tivoli te Utrecht gegeven door de Nederl. Ver. Ons Leger. Aan dezen avond, die door Jhr. W. K. von Weiler georganiseerd werd, verleenden hun medewerking de heeren Sam Swaap (viool); I. Mossel (cello); Albert Vogel (declamatie) en de dames J. Mossel—Belinfante (piano); Ellen Vareno (declamatie); en Jacoba en Helena van der Pas (Duncan-Dalcroseschool) met hun broeder Theo van der Pas (piano) en Carolina Lankhout (piano). Men ziet op de foto in het midden den heer Von Weiler met de beide dames Van der Pas, daarvoor Theo van der Pas. Voorts van links naar rechts: Albert Vogel, Ellen Vareno (zittend), Kapt. K. E. Oudendijk, S. L. Wijnbergen (secr. v.h. Uitvoerend Comité), J. van de Wall (secr. v. h. Hoofdbestuur); verder de zes studenten van het Utrechtsch Tzigane-orkest en ten slotte Mr. C. de Wilde (zittend; voorzitter v. h. Uitvoerend Comité).